

Ungdomars lust och intressen i skolans undervisning

Hur ser skolan ut idag?
och hur kan man göra skolan bra och intressant?

Jennie Ledder

Konstfack

Institutionen för bildpedagogik

Examensarbete, bild och media 10p, vt .2006

Handledare: Karin Jonsson, Thomas Koppfeldt

Opponent: Sofia Andersson

Datum för examination: 060609

Abstrakt

Detta examensarbete handlar om hur man kan förbättra elevers lärande i dagens skola genom att förankra undervisningen i deras värld. Elevernas erfarenheter av mediekulturen och populärkulturen kan användas i undervisningen för att skapa välbehövlig upprepning i vilken eleverna ges möjlighet till reflektion. Populärkulturen och mediekulturen hjälper också till att fånga deras intresse och kreativitet i undervisningssituationer.

Min frågeställning är vilken plats ungdomars intresse och intressen har i skolans undervisning? Hur ser skolan ut idag och hur kan man utveckla skolan?

Uppsatsen behandlar frågeställningen genom en analys av läget i dagens skola. Analysen är till största del baserad på intervjuer gjorda med elever och lärare på Gångsätra gymnasium.

En kortfattad historisk överblick över skolans värderingar kring ungdomars kultur och populärkulturen görs även. En översikt över hur ungdomen har utvecklats och vad denna utveckling gör för deras läroprocesser i dagens samhälle. Problem och konflikter som uppstår mellan den dödstråkiga skolan kontra elevernas heliga fritid gestaltas vidare i texten. Slutligen kommer förslag på förbättringar för att göra skolan mer intressant och attraktiv för eleverna, samt faller man som lärare ska passa sig för att trampa i när man har ambitionen att förbättra sin undervisning. Under mina intervjuer har jag fått en smal men tydlig bild av hur mina informanter upplever den skola de är verksamma i.

I gestaltningen behandlar jag min frågeställning genom att peka på några av de svar jag fått när jag undersökt hur skolan ser ut i dag. Gestaltningen ger en fingervisning till undersökningens resultat i en medvetet skruvad form som är menad som humoristisk.

När jag har arbetat med mitt examensarbete har jag delat upp arbetet genom att först koncentrera mig på uppsatsen och sedan på min gestaltning. Gestaltningen har inte legat till grund för uppsatsen utan de två delarna har varit relativt åtskilda. Gestaltningen visar inte heller resultatet av undersökningen utan här leker jag med både mina egna fördomar angående mitt arbete samt olika trådar och föreställningar som har kommit upp under arbetets gång. Sammantaget ger uppsatsen och gestaltningen ger en bra bild av hur jag i min undersökning upplevt skolans situation och de idéer som kommit fram kring hur man kan utveckla dagens skola. Tillsammans visar de både den seriösa, teoretiska sidan av arbetet samt en humoristisk och distanserad del.

Innehållsförteckning:

Abstrakt	2
Innehållsförteckning	3
1 Inledning	4
1:1 Bakgrund	4
1:2 Syfte	5
1:3 Frågeställning	5
1:4 Teoretiskt perspektiv	5
2 Undersökningen	6
2:1 Empiri	6
2:2 Metod	7
2:3 Bearbetning och analys	8
2:4 Hur står det till med skolan?	8
<i>Skolans smak och motstånd</i>	9
<i>Vad tycker mina elever och lärare?</i>	10
2:5 Hur står det till med ungdomarna?	12
<i>Hur ser ungdomars läroprocesser ut?</i>	13
2:6 Den dödstråkiga skolan	15
2:7 Den heliga fritiden	16
2:8 Hur kan vi göra skolan bättre och roligare?	17
<i>Vad ska man passa sig för?</i>	21
3 Slutdiskussion	23
4 Didaktiska reflektioner	24
Källförteckning	26

1 Inledning

I egenskap av lärarstudent ser jag den här uppsatsen som en möjlighet att få fördjupa mig ett ämne som känns relevant för mitt framtida yrkesliv. Det finns en vedertagen föreställning, som jag har mött såväl under min egen skolgång som under min tid som lärarstudent ute på verksamhetsförlagd utbildning, om att *skolan är tråkig*. Det jag frågar mig är varför skolan upplevs som tråkig av eleverna? Kan det vara för att skolan ligger för långt från deras egen verklighet? Vad kan vi då göra för att skolan ska bli bättre och roligare?

Min tanke är att man genom att ta in ungdomars egna intressen i undervisningen och därigenom även populärkulturen kan göra undervisningen mer intressant och lättare att tillgodogöra sig för eleverna.

1:1 Bakgrund

Den del av skolans område jag valt att undersöka är den kommunala skolans gymnasienivå ur elever och lärares perspektiv.

Jag rör mig inom ungdomsforskningens fält och här finns mycket skrivet under de senaste årtiondena. Den tidigaste forskningen under 70-80-talen behandlar främst hur ungdomars kultur och populärkulturen ses som ett hot, hur man ska gå tillväga för att skydda barn och unga mot de skadliga kulturyttringarna. Först under 90-talet börjar forskningen intressera sig för ungdomars kultur som ett fenomen i sig värt att studera. Man vill ha reda på vad kulturen består av och vad det är hos den som lockar ungdomarna.

Ytterst lite har det dock forskats om kopplingar mellan ungdomars kultur och skolan som institution. Olle Holmberg och Magnus Persson är några som dock berör detta i sin forskning.¹

Eleverna i skolan är de som intresserar mig mest, vad har de för tankar och intressen och hur tas deras verklighet tillvara i skolan? Därav kommer min undersökning som ett led ur andras forskning där jag framförallt koncentrerar mig på skolan och lärosituationen, hur den ser ut idag. Det finns dock ingen generell *skola* jag kan utgå ifrån i min undersökning. Det finns många olika skolor med många olika lärosituationer. De slutsatser jag har dragit om situationen i dagens skola är grundade på den empiri jag tagit in genom intervjuer av elever och lärare på Gångsätra gymnasium och den tidigare forskning jag har tagit del av.

¹ Holmberg Olle (1994), *Ungdom och media*, Lund: Studentlitteratur; Persson Magnus (2000), *Populärkulturen och skolan*, Lund: Studentlitteratur

1:2 Syfte

Det jag vill undersöka är hur skolan upplevs idag av elever och lärare. Huruvida skolan upplevs som ointressant från ett elevperspektiv och vad man i så fall kan göra från lärar och skolhåll för att ändra på det. Kan elevernas egna intressen och erfarenheter vara till nytta här? Mitt syfte är att arbeta för en bättre skola och fruktbar undervisning som elever kan tillgodogöra sig på ett bra och tillfredställande sätt.

1:3 Frågeställning

Vilken plats har ungdomars intresse och intressen i skolans undervisning?

Hur ser skolan ut idag med avseende på detta och hur kan man göra skolan bra och intressant?

1:4 Teoretiskt perspektiv

När det gäller skolans tradition och historia grundar jag mig på Erling Bjurströms text om ungdomens historia, hur fenomenet ungdomar och ungdomskultur började utvecklas på 50-talet i Sverige.² Begreppet kulturell friställning är något som socialisationsforskaren Thomas Ziehe använder sig av då han menar att de nya medierna, informationssamhället och globaliseringen har gjort att dagens unga upplever att de har stora möjligheter att själva välja hur deras liv ska se ut i motsats till de äldre generationerna där man gick i sina föräldrars fotspår.³

Moderniseringen av vårt samhälle och de förändringar i samhällsstrukturen, kommunikationssätten och tidsanvändningen som kommer med detta, tar många andra ungdomsforskare upp. Speciellt Jan Thavenius och Magnus Persson i boken *Skolan och de kulturella förändringarna*.⁴ Där tittar de på hur skolan förhåller sig till dessa omställningar i samhället och vilka konsekvenser synen på kunskap får när kunskapen blir kulturellt föränderlig istället för objektivt given.

Skolans tradition av fördömande av populärkulturen och hur skolan måste ändra denna inställning om den ska hänga med in i framtiden är det särskilt Persson som behandlar. Han anser att skolan måste börja ta populärkulturen och dess medieformer på allvar och hitta nya förhållningssätt som går mellan ett fördömande och ett okritiskt hyllande.⁵

² Bjurström Erling (1980), *Generationsupproret*, Stockholm: Wahlström & Vidstrand

³ Ziehe Thomas (1982), *Ny ungdom – om ovanliga läroprocesser*, Stockholm: Epan, Nordsteds

⁴ Andersson Lars Gustaf, Persson Magnus, Thavenius Jan (1999), *Skolan och de kulturella förändringarna*, Lund: Studentlitteratur

⁵ Persson Magnus (2000) a.a.

Teorier kring regression och progression i lärandeprocesser är det framförallt Ziehe som skriver om men även Holmberg till viss del.⁶

Meningslösheten i skolan är något som särskilt Ziehe tar upp, hur överheten i skolan kör på sina villkor och att eleverna måste anpassa sig till överheten eller kasta in handduken.

Erfarenhetspedagogiken, som handlar om att föra in elevernas erfarenheter i ett större historiskt och kulturellt perspektiv i undervisningssituationer, behandlar både Persson och Ziehe.

Den förlängda ungdomstiden är ett begrepp som framförallt Ziehe använder, det handlar om att man blir ungdom tidigare genom medierna och fortsätter att vara ungdom allt längre eftersom vuxenheten och vad det innebär att vara vuxet har blivit alltmer diffust.

2 Undersökningen

2:1 Empiri

Det material jag har undersökt och bearbetat är litteratur med anknytning till ungdomskultur, populärkultur och ungdomars läroprocesser. Däribland socialisationsforskaren Thomas Ziehes analys av ungdomars situation och läroprocesser i boken *Ny ungdom – om ovanliga läroprocesser*, Magnus Perssons teorier kring populärkultur i boken *Populärkulturen och skolan*.⁷

De stora förändringar som har skett i vårt samhälle och kultur bara de senaste femtio åren tas upp i *Skolan och de kulturella förändringarna* där Magnus Persson, Jan Thavenius och Lars Gustaf Andersson medverkar.⁸

Tom Tiller skriver om vikten av att skolan kopplar sin undervisning till den lokala miljön i *Det didaktiska mötet*.⁹ Eleverna kommer inte till skolan som oskrivna blad, de har en mängd erfarenheter med sig från hemmet och lokalmiljön till skolan, vilka skolan måste anpassa sig efter för att få ett lyckat didaktiskt möte.

Skolkommitténs slutbetänkande *Skolfrågor – om skola i ny tid* har också varit applicerbart på min undersökning. Texten är en bearbetning av förslag till förbättringar av skolan som gjordes

⁶ Holmberg (1994) a.a.

⁷ Ziehe a.a.; Persson a.a.

⁸ Andersson mfl. a.a.

⁹ Tiller Tom (2000), *Det didaktiska mötet*, Lund: Studentlitteratur

1997 på uppdrag av det dåvarande stadsrådet Ylva Johansson. Här tar man upp de samhällsförändringar som litteraturen ovan också behandlar och ger förlag på åtgärder.¹⁰

Mitt val av litteratur har egentligen inte varit något direkt val utan jag har lusläst all litteratur jag har kommit över. Jag hade svårigheter i början av undersökningen att hitta litteratur som var relevant tidsmässigt. Mycket av det jag kom över i början var förlegade teorier och exempel som inte kändes applicerbara ens på min egen uppväxt och skoltid. Sedermera fick jag dock tag i relevant litteratur och jag läste så mycket jag hann med.

Den andra delen av mitt material består av de intervjuer jag har gjort med elever och lärare på Gångsätra gymnasium. Jag fann att det bästa sättet att ta reda på skolans klimat och förhållningssätt idag var att prata med dem som dagligen befinner sig i skolmiljön. Dessa samtal har också varit mycket givande och jag har fått en smal men tydlig bild av hur mina informanter upplever den skola de är verksamma i.

Jag har talat med 13 ungdomar från årskurs 1 och 2 vid det Estetiska programmet med inriktning bild och form och med fyra lärare. En lärare i bild, en lärare i svenska och religion, en i svenska och drama och slutligen en med matematik och engelska som ämne. Mitt urval av intervjupersoner förklarar jag med att det var de elever och lärare som hade möjlighet och ville ställa upp som informanter.

2:2 Metod

Jag har parallellt läst litteratur och gjort intervjuer med elever och lärare. Jag har börjat med den äldre litteraturen eftersom det var den jag fick tag i först och sedan med mer samtida litteratur.

När det gäller intervjuerna började jag med eleverna och gick sedan vidare med lärarna. Detta för att jag skulle få fler uppslag till vad jag skulle fråga lärarna om.

De frågor jag ställde till eleverna handlade om deras intressen, både i skolan och utanför skolan. Om huruvida deras lärare visade intresse för vad eleverna tyckte om och i sådana fall använde sig av den kunskapen i sin undervisning. Hur stor möjlighet eleverna kände sig ha i att påverka skolan och undervisningen och hur undervisningen skulle se ut om de fick bestämma själva.

Lärarna frågade jag hur mycket de kände till om sina elevers fritidsintressen och hur de i så fall hade fått den informationen. Jag frågade också om de använde sig av det de visste när de

¹⁰ Utbildnings och kulturdepartementet, Skolkommittén, *Skolfrågor – om skola i ny tid*, SOU 1997:121

planerade och utförde undervisning. Slutligen frågade jag hur de trodde att eleverna skulle vilja att undervisningen såg ut om de fick bestämma själva.

Eleverna intervjuade jag i grupper om 2-4, som jag valde. Intervjuerna skedde i avskildhet. Intervjuer med lärare skedde enskilt i deras rum eller angränsande fikarum med en del trafik i form av andra lärare.

2:3 Bearbetning och analys

Vissa av eleverna kände jag lite sedan tidigare då jag haft undervisning för dem. Andra träffade jag för första gången. En av lärarna, Elisabeth Sundberg, är min handledare och de övriga lärarna träffade jag för första gången vid intervjutillfället.

Jag har försökt titta på materialet ur ett skolperspektiv som blivande lärare, hur ser skolan ut idag? Vad i skolan kan man konkret ändra på för att göra den bättre? Behöver skolan förbättras och hur ska man då gå tillväga? Sedan har jag plockat ut delar ur intervjumaterialet där jag kan se kopplingar till litteraturen och viceversa.

2:4 Hur står det till med skolan?

Det har skett stora förändringar i samhället bara under de senaste femtio åren, samhällsstrukturen har förändrats, vi kommunicerar på andra sätt än förr och tiden har blivit en mer komplex företeelse.¹¹

Ungdomar har också börjat räknas som en egen grupp individer i samhället med egna intressen och röster. Innan 1950-talet fanns det inte direkt några ungdomar eller någon ungdomskultur i Sverige.¹² De förändringar som har skett sedan 50-talet är en stor omställning som berör skolan i allra högsta grad.

Vårt samhälle har också blivit mer mångkulturellt, det finns inte längre någon enhetskultur i form av den kristna religionen eller litterära kulturen. Dagens kultur kan man närmast kalla en postmodern mediekultur.¹³

Skolan har förlorat det kunskapsmonopol den tidigare har haft vilket bidrar till att både skolan och dess lärare har förlorat sin naturliga auktoritet. Den nya kunskapstillgången via tv och Internet brister i kvalitetsgaranti och skapar en värld som är svår att överblicka.¹⁴

¹¹ Andersson mfl. a.a., s. 32

¹² Bjurström a.a., s. 7-8

¹³ Andersson mfl. a.a., s. 55

Många äldre lärare skyller på att dagens skola är för slapp och att det är därför eleverna är omotiverade och bångstyriga. De anser att det var bättre förr. Den gamla skolan har inte förtjänat detta beröm. När samhället förändras kan inte skolan stå kvar på samma ställe och förväntas fungera ändå. I den gamla skolans samhälle fanns en identitetsnärlighet i självdisciplinen eftersom det sociokulturella klimatet såg annorlunda ut. Det var också tydligare generationsskillnader, en lärare var en representant för vuxenvärlden, en värld man som elev inte hade någon kännedom om, vilket gav vuxenrollen auktoritet. Den nya motivationsproblematiken hade inte kunnat uppstå i den gamla skolan och samhället.¹⁵

I och med den förlängda ungdomstiden och skoltiden ställs större krav på livskvaliteten i skolan. Skolan är inte endast en förberedelse för livet utan måste ha kvaliteter som ett värdefullt liv i sig. Samhällsförändringarna ställer krav på skolan. Den svenska, kommunala, skolan har haft svårt att hänga med i svängarna. Skolan måste börja anpassa sig till samhället runtomkring och till den medie och populärkultur som omsluter samhället. I dagens samhälle behövs en skola som kan fungera som en sammanbindande kraft och som en plats för möten.

Skolans smak och motstånd

När populärkulturen började breda ut sig i samhället och i synnerhet bland ungdomarna, var skolans första strategi att inte låtsas om den. När den senare plockades in i undervisningen var det som varnande exempel på dålig smak i ett försök att få de unga att ställa sig kritiskt mot populärkulturen. Jämförandet mellan vad som är bra och dåligt lever fortfarande kvar i dag. Sentida exempel visar att populärkulturen till största del plockas in som lockbete för att ungdomarna ska få en ingång till den ”riktiga” kulturen.¹⁶

Skolan har alltid haft en central roll när det gäller att förmedla och återskapa kulturella värderingar, men har varit dålig på att analysera de värderingar man för ut. Skolan måste lyfta fram sina egna värderingsgrunder för att få syn på dem och problematisera de värderingar som finns där. Värderingar skapas och omskapas i klassrummen i möten mellan elever, lärare och texter. Skolan borde sträva efter att göra dessa möten öppnare och mer jämlika.¹⁷

¹⁴ Ibid., s. 34

¹⁵ Ziehe a.a., s. 153-156

¹⁶ Persson a.a., s. 28-36

¹⁷ Andersson mfl. a.a., s. 119-136

Skolans uppgift är att informera att det finns sådant som är bra och dåligt både i finkulturen och populärkulturen, att bägge förmedlar värderingar som kan vara tilltalande eller motbjudande, men som måste diskuteras.¹⁸

Det finns två seglivade föreställningar om populärkultur som lever kvar och ständigt infiltrerar diskussionen. Dels att all populärkultur är samma sak, estetiskt banal och homogen, dels att populärkulturen skapar en passiv publik.¹⁹ Det finns ett maktmotiv bakom synen på populärkulturens konsumenter som offer, på det sättet försvarar finkulturens representanter sina positioner.²⁰

En dansk undersökning om ungdomars kulturvanor visar att ungdomar ej är passiva konsumenter utan aktiva med genuina intressen.²¹ I receptionen vägs textens relevans, funktionalitet och selektivitet. Texten måste vara relevant i förhållande till mottagarens livssituation, texten måste ge mottagaren något och mottagaren väljer ut delar av ett program/ en text som känns relevanta och funktionella.²²

Undersökningen tar även upp ungdomars breda kulturintag. Ett medium tränger inte ut andra aktiviteter utan de kombineras tillsammans, tv-tittande kombineras exempelvis med läsning och idrottande.²³

Vad tycker mina elever och lärare?

Den sammantagna bild jag får från mina intervjuer om läget i skolan är skiftande. Det beror mycket på läraren om ett ämne känns intressant och hur mycket de får vara med och bestämma i upplägget av olika kurser.

Eleverna är mest missnöjda med enformigheten i skolan, det är samma former för lärande i många kurser. Man ska läsa ur böcker eller lyssna på en lärare som står och pratar, dag ut och dag in. Själva miljön i skolan tycker de också är ganska tråkig och enformig, intresset för undervisningen höjs genast när de kommer utanför skolans lokaler, som studiebesök eller att få vara utomhus på lektionstid. Enformighet är skolans största problem och större variation är lösningen enligt eleverna.

Men det är också många elever som är ganska nöjda med skolan, visst kan det vara tråkigt på lektioner men skolan är bara något man måste ta sig igenom, det är inte så mycket att göra åt.

¹⁸ Ibid., s. 136

¹⁹ Persson a.a., s. 18

²⁰ Andersson m.fl. a.a., s. 178

²¹ Persson a.a., s. 20-21

²² Andersson m.fl. a.a., s. 129

²³ Persson a.a., s. 20-21

Det finns några få lärare på skolan som bryr sig mer om deras intressen än andra, vilket gör vissa lektioner roligare. De flesta lärare har också en genomgång av sin planering inför en kurs med eleverna där de har möjlighet att göra tillägg och rösta om de tycker planeringen verkar bra. Men det känns i många fall som en ren formalitet, även lärare kan hålla med om detta, det är inte många elever som gör sin röst hörd. Kanske kan det bero på att de inte är vana att få vara med och bestämma? En lärare tror att det beror på skolans tradition, att det är läraren som alltid har de rätta svaren, att det är därför som eleverna inte känner sig manade att ifrågasätta lärarens planering.

De två lärare med svenska som ämne är de som säger sig ha störst koll på elevernas intressen. De bryr sig mycket om vad eleverna tycker när de lägger upp undervisningen och försöker fånga dem med bitar eller exempel ur populärkulturen när det går trögt.

Men skillnaderna mellan lärarna är stor, en av mina informanter bryr sig inte särskilt mycket om sina elevers intressen och medverkan i undervisningen.

Jag utgår nog ganska mycket från mina egna intressen mer, när jag gör det här.. tillfredställer mig istället.. [skratt]. Ok vi har antingen att försöka få reda på vad 25 elever har för intressen och vad de vill göra eller så gör vi det som jag tycker är intressant så hoppas vi att andra tycker att det är intressant också.²⁴

Flera av lärarna anser att det delvis är skolans ramar som begränsar hur mycket av elevernas egna intressen som kommer med i undervisningen. Nationella prov, styrdokument och samkörning med andra lärare i samma ämne sätter käppar i hjulet. Lärarna anser i stort sig nöjda med sin insats och tror inte att eleverna vill bestämma mer än de redan gör, eller ändra särskilt mycket på skolans struktur.

²⁴ Intervju med Per, 2006-05-02, Gångsätra gymnasium

2:5 Hur står det till med ungdomarna?

Det som Ziehe kallar den kulturella friställningen har gjort att många unga människor upplever sig ha enorma valmöjligheter och frihet när det gäller att välja hur deras liv ska se ut. Förr i tiden fanns inte de valmöjligheterna på samma sätt, man tog sig an det yrke och liv som ens föräldrar levde, för man hade inte någon föreställning om att livet skulle kunna se annorlunda ut än vad man redan erfart.²⁵

Dagens alla valmöjligheter ställs dock mot realiteten då man som ung människa inser att många av möjligheterna som erbjuds är fiktiva och i princip omöjliga att uppnå, som att bli en världsberömd popstjärna eller den första människan på Mars.

Valmöjligheterna gör också att man ständigt måste motivera sina val i förhållande till andra alternativ, både för sig själv och för andra. Man känner ett större ansvar för sig själv och sin framtid, som blir allt osäkrare.²⁶

Många av valmöjligheterna förmedlas via medierna. Detta bidrar till att världen och vuxenlivet blir bekant för barn och ungdomar innan det har upplevts av dem själva.²⁷ När ungdomarna via medierna får större kunskap om de vuxnas områden och erfarenheter ökar också deras förmåga till kritik av vuxenvärlden. Detta gör det svårt för de vuxna att behålla auktoritet och kontroll över ungdomarna.²⁸

Ungdomstiden har både förlängts och förkortats. Man blir vuxen senare i bemärkelsen etablera karriär och äktenskap men tidigare när det gäller kunskap om vuxenlivet.²⁹

Ungdomar går i skolan under allt längre tid av sina liv. Vårt utbildningssystem har delvis blivit en parkeringsplats för ungdomarna, för att fördröja deras inträde på arbetsmarknaden. Bostadspolitiken leder också till att de områden där ungdomar skulle kunna prova ut sina levnadsformer krymper samman till sällsynta öar som de måste försvara med näbbar och klor.³⁰

Det har väl aldrig varit lätt att vara ung men dagens samhälle gör det inte lättare. Ungdomar belastas med stort ansvar och få rättigheter och allt detta bidrar till att identitetsarbetet i ungdomsåren blir mycket omfattande. Själva belägenheten att vara ung absorberar mycket av

²⁵ Ziehe a.a., s. 16-30

²⁶ Ibid., s. 33-34

²⁷ Ibid., s. 35

²⁸ Ibid., s. 39-40

²⁹ Ibid., s. 54

³⁰ Ibid., s. 47

ungdomarnas psykiska energi och medför en uppvärdering av deras egen subjektivitets betydelse. När deras intresse framförallt är riktat mot det egna jaget och livssituationen kan man förstå att skolan och dess ofta abstrakta undervisning inte är särskilt attraktiv.³¹

Den permanenta valsituationen, bombningen av bilder, text och ljud från media tvingar också ständigt eleven att välja, vad är kul just nu? Detta bidrar till att eleverna ställer högre krav på skolans utbud.³²

Hur ser ungdomars läroprocesser ut?

När man talar om ungdomars läroprocesser är regression och progression två centrala begrepp. Regression betyder lust genom upprepning, att vid inläring få ta del av innehåll man sedan tidigare är bekant med. Progression innebär lust genom framsteg, det finns en spänning i att pröva något helt nytt eftersom risken finns att man kan misslyckas.

För att inläring ska fungera på ett sätt som är tillfredställande för alla inblandade behövs en balans mellan regression och progression. I skolan finns en tendens att framhålla progressionen eftersom det är där man ser de snabba resultaten. Man ser regressionen som något störande och icke produktivt. Denna obalans leder dock till motivationsproblem i längden.³³

Jag har även sett denna tendens hos mina informanter, i ett uttalande av läraren Per, som har matte och engelska som ämne, kan man se det tydligt;

När det gäller film så försöker jag hitta sådana filmer som dom inte skulle se på vanligtvis. Det brukar bli så att om man vill att de ska se på film så blir det ofta någonting som alla har sett tidigare om de får önska själva /.../ [*jag vill att*] de ska komma i kontakt med någonting för första gången.³⁴

Bristen på regression i skolans verksamhet får sin verkan hos elevernas inställning till lektionerna.

Adam -I våran mattegrupp har vi suttit och typ lyssnat i två, tre, fyra veckor på samma lärare som bara står och snackar om två tal per lektion och det blir lite tråkigt, så då hänger man inte med så mycket och då lär man sig inte så mycket heller om man inte orkar lyssna.

Jag -Om ni fick mer variation kanske ni skulle komma ihåg mer?

Adam -Mm.. för annars när man kommer till matten så jaha just det är nu vi ska lyssna, ja men bra då kan man sova.. hm.. eller typ nu kan man rita.³⁵

³¹ Andersson m.fl., s. 194

³² Persson, a.a. s. 63

³³ Ziehe a.a., s. 123-124

³⁴ Intervju med Per, 2006-05-02, Gångsätra gymnasium

Problemet här är att eleven kanske känner att han behöver regression men han kan inte formulera sitt behov. Istället för ständig inläring av nya taluppställningar behöver han tid för upprepning vilket yttrar sig genom att han struntar i det som läraren försöker lära ut och istället sitter och exempelvis ritar medan han reflekterar över det. För att kanske nästa lektion lyssna och försöka ta in ny kunskap.

Det får heller inte bli för mycket regression i skolan utan det är en balansgång som fordras. Eleverna vill lära sig nya saker och skolan är ett ställe för dem där man får pröva på saker man kanske inte gjort annars.³⁶ En av mina informanter som till det yttre ser ut att vara en tuff hip-hop kille berättar entusiastiskt om när han fick pröva på att dreja under en lektion i formgivning.

Jag tyckte det var kul att dreja, det tyckte jag var jättekul för det var sådär lätt, eller inte lätt men det vart någonting på en gång, man behövde inte sitta i typ en timme och hålla på och peta och greja det var bara [gestikulerande handrörelser] så var det klart!³⁷

När det gäller ungdomars läroprocesser handlar det också om att tala till dem på ett språk som de förstår och kan använda sig av för att tillgodogöra sig information.

Den utforskning av verkligheten som ungdomar gör får inte tillräckligt stöd av skolan, därför ses skolan inte som användbar av eleven. När eleverna inte förstår vad skolan vill att de ska förstå påverkas deras självkänsla negativt. Detta gör grunden för lärande svag eftersom man gärna undviker situationer där man känner sig misslyckad. Det osynliga negativa lärandet kan till stor del förklara elevers skoltrötthet.³⁸

Det negativa lärandet i skolan leder till ett situationellt lärande, eleverna bryr sig mer om vad som ska komma på provet än varför de över huvud taget ska lära sig det som provet handlar om. Eleverna använder sin energi till att räkna ut vad läraren vill och detta är en av de mest avgörande svagheter i skolans läroprocesser.³⁹

³⁵ Intervju med elever i ES1, 2006-04-20, Gångsätra gymnasium.

³⁶ Tiller a.a., s. 96

³⁷ Intervju med elever i ES1, 2006-04-20, Gångsätra gymnasium

³⁸ Tiller a.a., s. 38-39

³⁹ Ibid., s. 60

2:6 Den dödstråkiga skolan

En undersökning omfattande 1 200 elever i Storstockholm (årskurs 7 och 9 i grundskolan och årskurs 2 i gymnasieskolan) skildrar hur eleverna själva beskriver sin skolsituation. 40 procent av grundskoleungdomarna svarar nekande när man frågar om de tycker att det är roligt i skolan. Mellan 50 och 60 procent av hela gruppen tycker inte att studierna är meningsfulla. På frågan om eleverna har möjlighet att använda sin fantasi i skolan svarar mer än 40 procent att de inte kan det. Mer än 50 procent anser att skolan ägnar för liten undervisningstid till praktiska ämnen. Eleverna är dock oftast mycket positiva till skolan i ett avseende, vilket är kontakten med kamraterna.⁴⁰

Enligt de nya svenska läroplanerna ska eleverna få ökat inflytande över innehållet i skolan. Det krockar med skolans traditionella syn på hur elever lär bäst, genom att sitta stilla och lyssna på läraren som pratar och pratar. Det finns en syn på skolan att den måste vara tråkig eftersom livet efter skolan kommer att vara tråkigt och eleverna behöver vänja sig.⁴¹

Man måste dock inte lära sig att vara hård för att klara sig i ett hårt samhälle, istället bör vi lära oss en lyssnande och ödmjuk hållning. En trygg uppfostran gör oss till tryggare vuxna och då kanske vi bättre vågar ge oss själva utmaningar.

Eleven måste själv interagera för att förbättra skolan, passiva och underkuvade elever klarar inte av den uppgiften.⁴² Att lära kräver mod och självförtroende, om skolan bryter ned detta hos eleverna lär de inte.

Det finns en stark misstro mot skolan från både elevers och lärares håll, att det som sker inom institutionen egentligen är meningslöst.⁴³ I det sättet att tänka har man gett upp skolan som en tänkbart intressant och givande plats. Elever och lärare går istället ekonomiskt tillväga i sitt förhållande till skolan. Hur tar jag, med minsta möjliga ansträngning, mig genom skoldagen? Det händer att både elever och lärare iscensätter ”lärandet”.⁴⁴

Mina informanter verifierar detta till viss del.

⁴⁰ SOU 1997:121 a.a., s. 32

⁴¹ Tiller a.a., s. 42

⁴² Ibid., s. 42-43

⁴³ Ziehe a.a., s. 150

⁴⁴ Ibid., s. 177

Följande utdrag är från min intervju med läraren Per;

[Skolan är till för eleverna] Ja, så är det ju egentligen.. men det kan ju kännas att eleverna bara finns här för att vi ska ha något att göra på dagarna. ⁴⁵

Skolans likformighet är ett problem som jag nämnt tidigare. En lektion sedd som enskild företeelse fungerar utmärkt, men när lektion läggs till lektion tenderar likformigheten att öka. Ser man det ur elevernas synvinkel och har i minnet att de går i skolan under mycket lång tid, kan man förstå att upprepningen av formen, leder till problem. ⁴⁶

Elevernas producerar också en motkultur till skolan, i form av exempelvis sabotage. Eleverna förklarar sitt beteende med att skolan är så hopplöst tråkig i förhållande till det de tycker är kul och när lärarna inte gör något anser de att de måste ta saken i egna händer. ⁴⁷

2:7 Den heliga fritiden

Något som jag har kommit att kalla *den heliga fritiden* hör ihop med föreställningen om den *dödstråkiga skolan*. Eleverna framhåller ständigt i mina intervjuer att de prioriterar sin fritid framför allt annat. Frihet och fritid hör ihop, man vill vara fri att kunna göra vad man vill.

Som skolan ser ut idag, med ett framhållande av progressionen, ett abstrakt och verklighetsfrånvarande innehåll samt likformiga lektioner med brist på variation, blir elevernas egna intressen, i många fall i form av populärkultur, ett alternativt bildningsmedel som konkurrerar med skolan om tid och uppmärksamhet. Populärkulturen och deras egna intressen värderar de unga högre och uppfattar som mer meningsfulla än det som erbjuds i skolan. ⁴⁸ Detta gör också att det finns en ovilja att engagera sig i förbättring av skolan.

Jag -Skulle ni vilja ha mer möjligheter att påverka undervisningen?

Erik -nä.. asså det är svårt att bestämma sig, vi är ju liksom bara 16 år fan vi bara längtar efter att få komma hem liksom. ⁴⁹

⁴⁵ Intervju med Per, 2006-05-02

⁴⁶ SOU 1997:121 a.a., s. 31

⁴⁷ Tiller a.a., s. 80

⁴⁸ Persson a.a., s. 16

⁴⁹ Intervju med elever i ES1, 2006-04-20, Gångsätra gymnasium.

Några anser att lektionerna borde bara vara tidigt på morgonen och sedan fritt på eftermiddagen. Eftersom man då skulle utöka sin fritid.

- Theo -Då har man ju mycket fritid, annars ligger man bara och sover
Jag -Är det det som är det viktiga, att ha mycket fritid?
Alla -Jaa
Jag -Varför är det så?
Theo -Fritid är ju roligare än skolan
Någon -Ja
Theo -Ibland är det roligt i skolan men inte särskilt ofta.⁵⁰

Man måste också skilja på elever och ungdomar, på formellt och informellt lärande. I skolan lär de formellt och på fritiden informellt. Eleverna är olika personer i skolan och på fritiden, skolan kan aldrig bli fritid eftersom här finns det måsten. På fritiden läser man för att det är kul och i skolan för att man måste.⁵¹

Den dödstråkiga skolan och den heliga fritiden hör dock ihop. Med en mindre dödstråkig skola skulle kanske fritiden också blir mindre helig?

2:8 Hur kan vi göra skolan bättre och roligare?

Om man har ambitionen att göra skolan bättre och roligare bör man i första hand fråga eleverna vad de skulle vilja ändra på, vilket jag har gjort i mina intervjuer. Jag har även frågat lärarna hur de tror att eleverna skulle vilja ha undervisningen om eleverna fick välja själva. Eleverna har många gånger konstruktiva idéer och förslag hur man kan förbättra skolan medan de lärare jag frågat ofta har en infantil syn på elevernas viljor, att de vill ha håltimme och bara leka hela tiden etc.

Eleverna vill ha mer variation i både undervisning och arbetsätt. Enformigheten i skolan är ett stort problem som gör att undervisningen i många fall blir meningslös eftersom eleverna inte orkar lyssna. De vill använda sig av varierande medieformer, inte bara sitta och lyssna eller läsa utan blanda det med att exempelvis se på film eller använda datorn.

- Jag -Hur skulle lektionerna kunna bli roligare?
Adam -Ja men som vissa mattelektioner måste man sitta och lyssna hela tiden, alltså..

⁵⁰ Intervju med elever i ES2, 2006-04-21, Gångsätra gymnasium

⁵¹ Persson a.a., s. 50

Björn -Jag tycker det ska vara mer variationer, inte bara samma sak hela tiden, räkna det, räkna det, räkna det. Utan nu kan vi göra den här saken och så kanske kolla på en film nån gång och så.⁵²

Medierna erbjuder de unga viktiga verktyg för kommunikation och för förståelse av omvärlden och sig själva. I skolan dominerar fortfarande de tryckta medierna samt att lyssna på någon som pratar.⁵³

Det estetiska spelar också stor roll för ungdomar, den estetiska kvaliteten är en avgörande faktor om skolarbetet uppfattas som intressant eller långtråkigt.⁵⁴ Eleverna vill känna sig mer delaktiga i undervisningen, att göra något med händerna ger den känslan.

Enformigheten i skolan kanske krockar med den variation av aktiviteter eleverna väljer att ägna sig åt på sin fritid. Där det är allt från följa tv-serier till olika typer av sport som gäller.

Eleverna i min undersökning anser också att skolans miljö och kontext bidrar till tråkigheten. Undervisning som sker utanför skolans lokaler blir mycket mer intressant, som studiebesök, resor eller undervisning utomhus. Skolans kontext har en avgörande betydelse för om undervisningen anses intressant eller inte. Det finns ett tankemönster att allt som har med skolan är tråkigt men om det lyfts ur skolan kan det bli intressant.⁵⁵

Flera elever säger också indirekt att de skulle vilja ha lite mer kontakt med lärarna. De tror lärarna vet ytterst lite om vad de sysslar med utanför skolan. De lärare som vet lite mer om dem är deras mentorer. Eleverna tror inte att många lärare är så intresserade av dem egentligen. När lärarna väl frågar dem om deras fritid så känns det som att det bara är för att de måste, eftersom det är deras ansvar. Eleverna vill bli sedda. Att lärarna ska prata med dem, intressera sig för dem.⁵⁶

Björn -Vi är närmare våra mentorer, de känner oss bättre.

Adam -Man snackar ju inte så mycket med typ engelskläraren...

Björn -Näe

Jag -Frågar dom er vad ni har för intressen?

Adam -Näe, mentorerna frågar alltid typ sådär vad gjorde ni på lovet, blabla, men det är ju för att dom typ måste...nämen [fniss]

Jag -Känns det så?

⁵² Intervju med elever i ES1, 2006-04-20, Gångsätra gymnasium

⁵³ Persson a.a., s. 21-22

⁵⁴ Ibid., s. 63

⁵⁵ Ziehe a.a., s. 197

⁵⁶ Tiller a.a., s. 45

Adam -Ja men det är väl alltid så, alla lärare frågar alltid så här, jaha hade ni trevligt på sommaren? Alla bara aa, okej, bra, sen räcker det med det.⁵⁷

Men det är inte alla som vill att lärarna ska bry sig heller, några säger att det inte gör något att de inte bryr sig. Mitt antagande då är att det inte är något man skyltar med direkt, det är ju inte så coolt att vilja att lärarna ska bry sig om en. Men det kan också vara allvarligt menat, de vill vara ifred helt enkelt.

Många elever vill ha större frihet i olika skoluppgifter så att de själva kan plocka in det de är intresserade av. Men för stor frihet är inte heller bra, det gör dem oseriösa, då väljer de något som är lätt för att få mer fritid istället för att lägga ned ett ordentligt jobb trots att de fått välja själva.

En del elever säger sig vilja vara mer delaktiga i att bestämma hur undervisningen ska gå till, men inte alla. Flera säger sig vara rätt nöjda ändå, mest för att de inte orkar engagera sig. Detta kan ha flera orsaker, vissa säger att det ibland känns hopplöst att försöka påverka eftersom besluten ändå tas högt över deras huvuden av rektorer och kommunigubbar.

Den pedagogiska riktning som kallas erfarenhetspedagogik stämmer bra överens med det som mina elever tror skulle kunna förbättra skolan.

Erfarenhetspedagogiken frågar sig hur man kan bedriva undervisning som utgår från elevernas egna erfarenheter och samtidigt behandla dessa med respekt. Enligt Persson finns här två riktningar, dels att använda deras erfarenheter som en simpel inlärningsmorot och dels att skapa vidgad förståelse av deras erfarenheter genom att sätta in dem i större sociala och historiska sammanhang. I den senare varianten blir anknytningen till elevernas verklighet en öppen process där det finns möjligheter att förändra inställningen till erfarenheten och inte bara befästa den.⁵⁸

I detta resonemang finns tydliga kopplingar till tänkandet kring regression och progression som nämns ovan. Genom att ta utgångspunkt i deras egna erfarenheter använder man sig av regression och genom att se erfarenheterna på nya sätt främjar man progressionen.

Erfarenhetspedagogikens grundtanke är att man med utgångspunkt i gamla erfarenheter uppmuntra till nya. Man vill förändra elevers föreställningsvärld på ett sätt som de själva ser som relevant.

⁵⁷ Intervju med elever i ES1, 2006-04-20, Gångsätra gymnasium

⁵⁸ Persson a.a., s. 49

I erfarenhetspedagogiken blir det en balansgång mellan lärarstyrning och elevinflytande. Med för stark styrning blir målet att eleverna ska överta lärarens föreställningsvärld och med för svag styrning fastnar man lätt i bekräftandet av elevernas gamla erfarenheter.⁵⁹

Engagemang och identitet hör ihop, det som rör mig blir jag engagerad av, eftersom det är narcissistiskt intressant.⁶⁰ Därför kan man tänka sig att erfarenhetspedagogiken skulle fungera bra med dagens ungdomar eftersom deras omfattande identitetsarbete gör att de har en stark subjektivitet och självcentrering och därför gärna vill tematisera sin egen identitet,.

För att undervisning baserad på ungdomarnas erfarenheter och med populärkulturella inslag inte ska bli enbart bekräftande måste främmande element tas in, det är i spänningen mellan det gamla och det nya som ny kunskap formuleras.⁶¹ Detta är något eleverna håller med om, i skolan kan man få pröva på saker som man kanske inte kommer i kontakt med någon annans. Betänk exemplet ovan med killen som hade upptäckt hur kul det var att dreja.

Det finns många andra alternativ att välja som elev än den kommunala skolan som jag har inriktat mig på i min undersökning. Det finns många olika friskolor med egna koncept och pedagogiska inriktningar.

Något som är gemensamt för många friskolor är deras framhållna syn på eleven som individ, med egna behov och med rätt att bestämma över sin egen utbildning. När det gäller friskolor på gymnasienivå har många knäckt koden med att det ofta är elevernas egna intressen som styr valet av inriktning och skola. Därför kan det vara värt att anpassa sig till detta för att bli populära. Ett framstående exempel är Fryshusets gymnasium i Stockholm. Här utgår man från något som kallas *passionerade intressen*. Här kan elever läsa program med skate, dans eller rap-produktion som inriktning.⁶²

Kunskap är inte en färdig produkt att levereras från lärare till elev utan något som uppstår i ett samarbete.⁶³ Det känns dock som att många av de lärare jag intervjuat har en produktsyn och då kan det ju kännas relativt meningslöst att eleverna ska vara med och tycka om undervisningen.

⁵⁹ Ibid., s. 58

⁶⁰ Ziehe a.a., s. 193

⁶¹ Andersson mfl. a.a., s. 111

⁶² <http://www.fryshuset.se>, 2006-05-09

⁶³ Tiller a.a., s. 44

En lärare anser att eleverna vill ha strikta krav, veta precis vad de ska prestera så att de kan göra det utan någon kreativ inblandning. För mycket eget ansvar blir en stressfaktor för eleven som gör att han eller hon presterar sämre. Dessa tankar har hon fått utifrån utvärderingar där eleverna själva har uttryckt liknande åsikter.

Kan detta bero på att eleverna till viss del gett upp redan? Produktsynen har funnits så länge att de inte förstår när lärarna väl vill att de ska engagera sig själva vad det egentligen innebär. De kanske är så vana vid att det är läraren som sitter inne med de rätta svaren, som svenskläraren Karin uttryckte saken. Hon säger även att det inte bara är skolan som präglar eleverna utan vuxensamhället i övrigt och att de då kan känna att deras egna tankar inte får så stor plats eftersom de blir rättade hela tiden av de vuxna.

Det finns en erfarenhet för eleven att deras intressen och reflektioner över dem inte uppskattas efter skolans givna mönster. Kanske är det därför de är ovilliga att dela med sig av dem och inte förstår vitsen med det.⁶⁴

Lovisa säger så här;

Jag kan också falla tillbaka till den traditionen att jag har ett rätt svar, det får jag påminna mig själv om ständigt att jag är inte här för att bara säga vad jag tycker, det kan jag också säga men att utgå från deras egna tankar blir så mycket mer effektivt.⁶⁵

Måste alltid läraren lära ut och eleverna lära in? Kan man tänka sig att det i vissa fall kan vara positivt att läraren måste fråga eleverna? Eleverna har stor kunskap om sina intressen och de kan användas som viktiga resurspersoner i undervisningen.⁶⁶ Eleven är expert på att vara elev och den expertisen kan läraren dra nytta av för att bli en bättre lärare. Det betyder dock att läraren måste fråga efter elevens åsikter, vilket kan innebära att utsätta sig för kritik som kan hota lärarens självbild.⁶⁷

Som lärare finns det två vägar när man möter ungdomar som inte vill lära in det man lär ut, antingen ökar man dosen eller så frågar man sig vad motståndet beror på och om det nödvändigtvis är av ondo?⁶⁸

Det måste ske ett didaktiskt möte i skolan, ett möte mellan elevernas livssituation och kunskapen som förmedlas i skolan. Skolan bör knyta an och bygga vidare på det eleverna redan vet.⁶⁹

⁶⁴ Ibid., s. 117

⁶⁵ Intervju med Lovisa, 2006-05-02, Gångsätra gymnasium

⁶⁶ Tiller a.a., s. 121

⁶⁷ Tiller a.a., s. 157

⁶⁸ Ziehe a.a., s. 254

Vad ska man passa sig för?

Det finns alltid nackdelar och risker i pedagogiska förhållningssätt. Om man ska utgå från elevernas egna erfarenheter och intressen så finns det hinder och fällor man bör undvika att trampa i som lärare och institution.

Lärare och elever har ofta så pass olika bakgrund och utgångspunkt att lärarens trovärdighet sviktar när han eller hon tar sig an ett ämne som är elevernas. Som lärare får man också passa sig för att använda ett alltför abstrakt språk när man talar om deras ämnen eftersom det är lätt att man på det sättet avkvalificerar elevernas kunskap.⁷⁰

Man ska också passa sig för att komma med subjektiv kritik. Kritik av elevens kulturyttringar kan uppfattas som kritik av eleven själv. Endast de med legitimitet kan kritisera, som andra elever med koll på läget, och bli respekterade för sina åsikter.⁷¹

Myten eller fenomenet med den dödstråkiga skolan gör att eleverna har en svag tro på skolan som en institution med deras bästa för ögonen. Därför misstänker de att engagerande ämnen bara är didaktiska lockbeten och inte alls något främjande för deras intressen eller demokratiska delaktighet.⁷² Därför måste man bevisa för dem sin rena tanke och vilja att göra dem delaktiga och jämbördiga med lärarna när det gäller utvecklingen av skolan.

När det gäller populärkulturella yttringar kan det vara svårt att bara vilja förstå dem, man tvingas snabbt in i normativa ställningstaganden, att antingen hylla populärkulturen eller moralisera över den.⁷³ Tolkning av ungdomskultur förutsätter också vissa tolkningsgemenskaper. Det är ibland svårt för en lärare att förstå ungdomskulturen eftersom han eller hon inte är en naturlig del av den.⁷⁴

För läraren är det en ständig balansgång mellan acceptans och kritik av populärkulturen. Balansgången kräver lyhördhet från läraren vad gäller elevers behov, erfarenheter och kulturkonsumtion samt gedigna kunskaper om populärkulturen.⁷⁵

En annan svårighet är att de ungdomskulturella erfarenheter man vill använda sig av i undervisningen, skiljer sig så mycket beroende på individ. Det finns inte någon generell

⁶⁹ Tiller a.a., s. 7-9

⁷⁰ Ziehe a.a., s. 213-215

⁷¹ Persson a.a., s. 54

⁷² Ziehe a.a., s. 196

⁷³ Fornäs Johan, Boëthius Ulf, Ganetz Hillevi, Reimer Bo, (1992), *Unga stilar och uttrycksformer*, FUS-rapport nr 4, Stockholm: Symposion, s. 23

⁷⁴ *Ibid.*, s. 20

⁷⁵ Persson a.a., s. 79-82

ungdomskultur, dess olika förgreningar, delkulturer och mikrokulturer gör att det finns stora skillnader bara på individerna i en skolklass. Tillhörigheter som etnicitet, religion, kön och klass gör skillnaderna ännu större.⁷⁶ Detta gör att man som lärare måste vara lyhörd för just sina elever och i gemensamma diskussioner med eleverna bestämma vilka erfarenheter som kan vara givande att använda sig av i undervisningen.

3 Slutdiskussion

De slutsatser vi kan dra av elevernas berättelser och deras läroprocesser är att skolan behöver balans och variation. En bra balans mellan regression och progression i undervisningen och mer variation när det gäller miljö och arbetssätt. Detta kommer att ge vaknare och mer intresserade elever.

Skolan behöver också en balans mellan gammalt och nytt. Man måste ta de nya kulturformerna, i form av populärkultur och mediekultur, på allvar. Samtidigt får man inte glömma bort de traditionella ämnena och undervisningsformerna utan bör erbjuda eleverna en bredd. Tar skolan detta ansvar bidrar man inte bara till att skapa kultur man är också med och styr med kultur. För att skolan ska vara legitim och fungera i och som en demokratisk offentlighet krävs det i viss mening ett nytt språk, elevernas språk, samt ett nytt sätt att se på skolans uppgifter.⁷⁷

När eleverna får använda sin värld, sitt språk och sina begrepp är det lättare att få tag i skolans fastställda kunskaper. Kreativiteten ökar, motivationen ökar och lusten att lära tilltar.⁷⁸

För att lära måste man förankra och relatera, det stoff som presenteras i skolan måste förankras i den världsbild som eleverna har för att de ska kunna förstå och tillgodogöra sig informationen och lärdomarna. Elevernas egna erfarenheter av exempelvis populärkultur sätter viktiga spår i deras tankevärld och känsloliv, det är inget som kan kopplas ifrån när de befinner sig i skolan.⁷⁹

Man får heller inte gå för hårt fram eftersom målet med att sätta eleverna i främsta rummet inte är att underkuva dem utan att öppna upp för jämbördighet och diskussioner för att ständigt kunna göra skolan bättre.

⁷⁶ Fornäs mfl. a.a., s. 97

⁷⁷ Andersson mfl. a.a., s. 36-37

⁷⁸ Tiller a.a., s. 44

⁷⁹ Persson a.a., s. 79

De lokala arbetsplanerna kan vara ett viktigt verktyg för att utveckla skolan till det bästa för eleverna. Den ska vara den viktigaste mötesplatsen mellan den allmänna läroplanen och elevernas värld. Utan elevernas meningsfulla lärande i centrum blir den lokala arbetsplanen sannolikt ytlig och av ringa värde.⁸⁰

Att ha roligt i skolan är att bli berörd intellektuellt och känslomässigt, att utmanas och att uppleva trygghet och gemenskap tillsammans med kamrater och lärare. Som elev måste man bli tagen på allvar och ha reellt inflytande för att kunna lära i verklig mening.⁸¹

4 Didaktiska reflektioner

Själv har jag ambitionen att i min fortsatta yrkesutövning lära mig mer om elevers läroprocesser, deras intressen och erfarenheter för att kunna tillämpa denna kunskap på min egen undervisning.

Jag vill ge er ett exempel på hur man som medielärare kan ta in sina elevers intressen i undervisningen och genom detta fånga deras lust i en konkret kurs, som filmkunskap.

I kursen filmkunskap behöver eleverna få kunskap om hur filmhistorien ser ut med konkreta historiska exempel. Äldre filmklassiker som de förmodligen inte har sett tidigare är också värda att ta med. Men man ska inte stanna där, man måste relatera undervisningen till deras värld och det kan man inte göra genom att enbart servera för dem nya företeelser.

Vad ska man då ta in? Det får man bäst reda på genom att fråga eleverna; vilka filmgenrer, filmer gillar ni? Prata med dem och öppna upp för diskussion i klassen så får du reda på vad som kan vara relevant att komplettera undervisningen med. Det eleverna vill blanda upp de klassiska filmgenrererna med är kanske genrer som amerikansk action, highschoolfilmer, fantasy och många exempelvis. Kring alla dessa så kallade ”nymodiga” filmgenrer finns saker som är viktiga att ha reda på och diskutera kring. Hur uppstod filmgenren? Hur ser dess historik ut? Vilka filmer är typiska för denna genre och varför? Filmgenrens storheter och brister, vad lockas man av? Sätt dessa frågor i relation till alla genrer ni går igenom, alla genrer och filmer bör behandlas lika för att undvika att hamna i värderingsträsket. Pratandet och läsandet om och kring film blandas upp med tittande på filmsnuttar och studiebesök för att öka variationen på arbetssätt. Gå på utställningar kopplade till film och filmhistoria, se film på bio och gör exempelvis ett besök bakom kulisserna på en biograf. Det viktigaste är att

⁸⁰ Tiller a.a., s. 37-38

⁸¹ SOU 1997:121 a.a., s. 33

inte glömma bort att fråga eleverna vad de är intresserade av att lära sig och vad de vill göra, tar man deras åsikter på allvar och ser till att tillmötesgå dem tror jag att man har fångat deras lust och intresse, vilket i sin tur gör att de lär sig saker och det är väl det som är meningen med skolan? Eleverna ska lära sig om livet för att kunna gå ut och erövra det. Skolan är inte bara en förberedelse för livet, utan en plats där vi ska lära oss om livet både för stunden och för framtiden.

Källförteckning

Tryckta källor:

Andersson Lars Gustaf, Persson Magnus, Thavenius Jan (1999),
Skolan och de kulturella förändringarna, Lund: Studentlitteratur

Bjurström Erling (1980), *Generationsupproret*, Stockholm: Wahlström & Vidstrand

Fornäs Johan, Boëthius Ulf, Ganetz Hillevi, Reimer Bo, (1992),
Unga stilar och uttrycksformer, FUS-rapport nr 4, Stockholm: Symposion

Holmberg Olle (1994), *Ungdom och media*, Lund: Studentlitteratur

Persson Magnus (2000), *Populärkulturen och skolan*, Lund: Studentlitteratur

Tiller Tom (2000), *Det didaktiska mötet*, Lund: Studentlitteratur

Ziehe Thomas (1982), *Ny ungdom – om ovanliga läroprocesser*, Stockholm: Epan, Nordsteds

Internet källor:

Utbildnings och kulturdepartementet, Skolkommitén, *Skolfrågor – om skola i ny tid*,
SOU 1997:121

<http://www.fryshuset.se>

Otryckta källor:

Intervjuer gjorda med elever från Estetiska programmet på Gångsätra gymnasium,
ES1, 2006-04-20

ES2, 2006-04-21

Deras namn är fingerade i texten för att skydda deras integritet.

Intervjuade lärare från Gångsätra gymnasium,

Sandra, bild

2006-04-20

Gunnar, Svenska och religion

2006-04-26

Per, matematik och engelska

2006-05-02

Lovisa, svenska och drama

2006-05-02

Deras namn är fingerade för att skydda deras integritet.

Ungdomars lust och intressen i skolans undervisning

Hur ser skolan ut idag?

och hur kan man göra skolan bra och intressant?

Jennie Ledder

Gestaltning

En kort animerad film gjord i dataprogrammet Flash.

I gestaltningen behandlar jag min frågeställning genom att peka på några av de svar jag fått när jag undersökt hur skolan ser ut i dag. Gestaltningen ger en fingervisning till undersökningens resultat i en medvetet skruvad form som är menad som humoristisk.

I filmen får man möta mina informanter i form av elever och lärare. Den går i korthet ut på att den ultimata läraren (jag) kommer för att rädda den dödstråkiga och enformiga skolan.